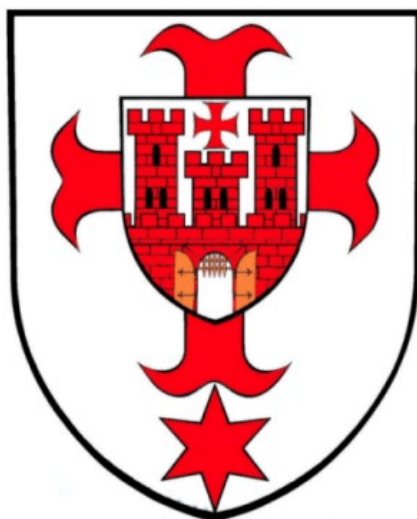

Załącznik do Uchwały nr XXVII/208/2012
Rady Powiatu w Kluczborku
z dnia 27 grudnia 2012r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE I DZIAŁAŃ
PROFILAKTYCZNYCH
W POWIECIE KLUCZBORSKIM
NA LATA 2013- 2018**

Kluczbork 2012

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Charakterystyka zjawiska przemocy.....	4
2.1. Wybrane rodzaje przemocy.....	4
2.1.1. Przemoc domowa.....	4
2.1.2. Przemoc rówieśnicza.....	5
3. Przepisy prawne stosowane w walce z przemocą.....	6
4. Zadania samorządu terytorialnego.....	7
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w powiecie kluczborskim.	8
6. Zadania poszczególnych instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie w powiecie kluczborskim.....	9
6.1. Komenda Powiatowa Policji w Kluczborku.....	9
6.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie kluczborskim.	11
6.3. Gminne Komisje ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w powiecie kluczborskim.....	13
6.4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.....	14
6.5. Szkoły i Placówki Oświatowe w powiecie kluczborskim.....	15
7. Działania profilaktyczne w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy dzieciom w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz promocja prawidłowych metod wychowawczych.....	15
8. Cele, priorytety i zadania programu	18
9. Monitorowanie	20
10. Zakończenie.....	20

1. Wstęp

Przemoc jest to umyślne działanie naruszające prawa i dobra osobiste, które powoduje cierpienie i szkody.

Przemoc charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie ofiary. Podczas występowania przemocy siły są nierównomiernie rozłożone (jedna strona ma przewagę nad drugą) oraz naruszane są podstawowe prawa ofiary (do nietykalności fizycznej, godności, szacunku). Ciągłe doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma z czasem coraz mniejszą umiejętność do samoobrony, jej potencjał psychiczny wyczerpuje się z powodu życia w przewlekłym stresie.

Przemoc w rodzinie, szkole, czy na ulicy to obecnie powszechne zjawiska w naszym społeczeństwie. Sprzyja temu niż wartości autorytetów, osłabienie więzi rodzinnych, rozczarowanie spowodowane niedostatkiem oraz pozostawianie dzieci i młodzieży z ich własnymi problemami. Dodatkowo agresywne wzorce rozpowszechniają media, które zamiast potępić negatywne postępowanie, często je propagują.

Specyficzną formą przemocy jest przemoc w rodzinie. Zazwyczaj ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, jak również osoby starsze. Statystyki odnoszące się do przemocy domowej nie są jednak precyzyjne i nie oddają wielkości problemu, który często jest nieujawniany przez członków rodziny.

Ofiary przemocy w rodzinie charakteryzują się niską samooceną, poczuciem bezsilności i bezradności, odczuwaniem ciągłego niepokoju oraz są bardziej podatne na depresje i choroby związane ze stresem. Dzieci, które są świadkami przemocy lub, nad którymi dochodzi do znęcania, są nieodwracalnie skrzywdzone, a skutki mogą się objawić dopiero w życiu dorosłym.

Ognisko domowe powinno cechować się bezpieczeństwem i wzajemnym szacunkiem, tam kształtuje się osobowość oraz system wartości, dlatego też zadaniem państwa jest objęcie wsparciem ofiar przemocy, jak również podjęcie bezwzględnych działań wobec sprawców, aby przemoc nie powtarzała się.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy

Przemoc jest zjawiskiem społecznym niewystępującym tylko w rodzinie, ale również można ją zaobserwować w grupach rówieśniczych, w szkołach, na ulicy, na stadionach może być również związana z uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków. Wspólnym mianownikiem wszystkich tych zjawisk związanych z przemocą jest dążenie do podporządkowania sobie i wykorzystania słabszej strony przez silniejszą.

2.1. Wybrane rodzaje przemocy

2.1.1. Przemoc domowa

Przemoc domowa jest przestępstwem określonym w art. 207 kodeksu karnego:
„Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą (...) albo nad małoletnim lub nad osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (...).”

Przemoc w rodzinie występuje w różnych formach:

- **przemoc fizyczna**- popychanie, policzkowanie, szarpanie, nie udzielenie koniecznej pomocy itp.
- **przemoc psychiczna** (słowna)- różnorodne agresywne zachowania werbalne (stała krytyka, wyśmiewanie poglądów, domaganie się posłuszeństwa, wyzywanie, upokarzanie, groźby, itp.).
- **przemoc seksualna**- wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, itp.
- **przemoc ekonomiczna**- może charakteryzować się tym, iż sprawca odbiera zarobione pieniądze ofierze, uniemożliwia podjęcie pracy zarobkowej, czy też nie zaspokaja podstawowych potrzeb materialnych rodziny.

Przemoc domowa zazwyczaj jest procesem i w wielu przypadkach trwa nawet kilkanaście lat. Znęcanie ma tendencję do powtarzania się. Cykl przemocy składa się na ogół z trzech faz:

- **fazy narastającego napięcia** (wzrost napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych),
- **fazy ostrej przemocy** (wybuch gniewu i rozładowania agresji),
- **fazy miodowego miesiąca** (faza skruchy ze strony sprawcy- bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy).

- **Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.**

W wielu społecznościach problem przemocy w rodzinie zdaje się być niedostrzegalny, zazwyczaj jest to spowodowane wygenerowanymi przez ludzi mitami i stereotypami. Do najbardziej znanych mitów i stereotypów nt. przemocy w rodzinie można zaliczyć:

- „Przemoc dotyczy tylko rodzin z marginesu społecznego”- doświadczanie przemocy nie jest związane ze statusem społecznym, może ono mieć miejsce w tzw. „dobrych domach”.

- „Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”- alkohol jest jednym z czynników wywołujących przemoc. Sprawcy przemocy nie zawsze są pod wpływem alkoholu.

- „Gdyby naprawdę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy”- ofiary przemocy w rodzinie cierpią, ale nie potrafią odejść, zazwyczaj z uwagi na ich uzależnienie od sprawcy (trudności mieszkaniowe, przekonanie odnośnie małżeństwa itp.).

- „Gwałt w małżeństwie nie istnieje”- każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

- „Oznaką przemocy są widoczne ślady na ciele ofiar”- przemoc fizyczna to jedna z form przemocy, inne formy dekomponują funkcjonowanie emocjonalne człowieka.

2.1.2. Przemoc rówieśnicza

Coraz częściej można zauważyć wzrost agresji w zachowaniach dzieci i młodzieży. Przyczynami zachowań agresywnych wśród dzieci i młodzieży może być brak pracy w rodzinie (bieda), przemoc i niewydolność wychowawcza rodziny, zaniżone poczucie własnej wartości, zatarte granice (brak pozytywnych wzorców), brak jasno określonych norm etycznych i moralnych, używanie środków psychoaktywnych, niepowodzenia w szkole, niezaspokajanie pragnień i potrzeb, członkostwo w grupach nieformalnych i subkulturowych, idealizacja przemocy w środkach masowego przekazu.

W szkołach najczęściej można się spotkać z przejawami agresji fizycznej (bójki, kopanie, plucie, wymuszanie pieniędzy itd.), agresji słownej (groźby, straszenie, przezywanie, ordynarne odzywki itd.) i agresji niewerbalnej (pokazywanie nieprzyzwoitych gestów, rozmyślnie izolowanie osoby z grupy czy ze wspólnych działań itd.).

Typowy agresor charakteryzuje się brakiem samokontroli i ma tendencję do zachowań agresywnych wtedy, gdy doświadcza poczucia strachu lub stresu. Stosuje przemoc, gdy przeżywa negatywne uczucia z powodów osobistych, rodzinnych i społecznych. Łatwo się denerwuje, jest porywczy, pragnie sprawować kontrolę nad otoczeniem, podporządkowuje sobie innych i z tego powodu odczuwa satysfakcję. Najczęściej pochodzi z rodziny z licznymi problemami (alkoholizm, przestępstwa, przemoc itp.)

Ofiara to najczęściej osoba, która ma niskie poczucie własnej wartości, jest niepewna, ostrożna, wrażliwa. W desperacki sposób próbuje otrzymać uznanie agresorów. Ofiara jest poniżana, ośmieszana, zmuszana do uległości. Może sama stosować przemoc wobec słabszych od siebie.

3. Przepisy prawne stosowane w walce z przemocą.

Uregulowania prawne dotyczące problemu przemocy znalazły odzwierciedlenie w wielu dokumentach o znaczeniu strategicznym m. in.:

- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000r.,
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993r.,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220(INI)),
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet.
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. ratyfikowana przez Prezydenta Polski na mocy ustawy z dnia 21 września 1990 r. o ratyfikacji Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989r.

Każdy powiat jest zobowiązany do opracowania programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wynika to z **ustawy z dnia 10 czerwca 2010r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125 z 2010r., poz. 842)** oraz z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Ponadto problem przeciwdziałania przemocy w rodzinie regulują przepisy szczegółowe w tym:

- Ustawa z dnia 15 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964r. Nr 9, poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. z 1997r., Nr 89, poz. 555 ze zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2007r., Nr 70, poz. 473 ze zm.).
- Ustawa Kodeks karny z 6 czerwca 1997r. (Dz.U. 1997 nr 88 poz.553).

Zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie „Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę **"Niebieskie Karty"** i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji

rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.” „Niebieska karta” dokumentuje sytuację, pokazuje skutki i stanowi ważny dowód w sprawie karnej o znęcanie się.

4. Zadania samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 6. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

- ***Do zadań powiatu należy:***

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

- ***Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:***

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

- ***Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:***

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w powiecie kluczborskim.

Przemoc jest przestępstwem, stosowanie jej wobec osób bliskich powinno być ukarane, a każdy ma prawo, a nawet obowiązek reagować.

W powiecie kluczborskim można uzyskać pomoc oraz wsparcie m. in. w:

- Sądzie Rejonowym,
- Powiatowej Komendzie Policji,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (oraz w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej),
- Szkoły i Placówki Oświatowe Powiatu Kluczborskiego,
- Gminnych Ośrodkach Pomocy Społecznej,
- Gminnych Komisjach Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Do instytucji pozarządowych zalicza się m. in.:

- **Poradnia Leczenie Uzależnień i Współzależnienia od Alkoholu** (Kluczbork, ul. Sienkiewicza 20B).
- **Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współzależnienia** (Kluczbork, ul. Wolności 6).
- **Poradnia Zdrowia Psychicznego. Gabinet Lekarski Psychiatryczny** (Lek. Med. Zdzisław Cichoń).
- **Stowarzyszenie Klub Abstynenta Dziewięciś w Kluczborku** (Kluczbork, ul. Zamkowa 6).
- **Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień** (Byczyna, ul. Okrężna 27).
- **Klub Abstynenta przy Parafii Rzymskokatolickiej w Wołczynie** (Wołczyn, ul. Kościelna 2).
- **Caritas Parafii Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Kluczborku** (Kluczbork, ul. M. Skłodowskiej-Curie 8).
- **Caritas przy Rzymskokatolickiej Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kluczborku** (Kluczbork, ul. Jana Pawła II 7).
- **Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol”** (Kluczbork, ul. Zamkowa 6)
- **Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol” II** (Kluczbork, ul. Grunwaldzka Pawilon „U”)
- **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Opolski Oddział Regionalny Oddział Miejski w Kluczborku** (Kluczbork, ul. Kościuszki 1)

Pełną bazę danych nt. instytucji z terenu powiatu kluczborskiego, które świadczą pomoc w zakresie problemów alkoholowych, narkotykowych, tytoniowych, przemocy w rodzinie oraz wykluczenia społecznego można znaleźć w *Powiatowym Biuletynie*

Informacyjnym opracowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku przy współpracy Stowarzyszenia Wspierania Rozwoju IM- PULS w Kluczborku w 2009r. w ramach dotacji ze środków Województwa Opolskiego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Biuletyn jest dostępny w wersji elektronicznej na stronie www.pcpr-kluczbork.pl.

Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Oprócz powyższych instytucji zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie każda gmina powołuje **Zespół Interdyscyplinarny**, w którego skład, wchodzi przygotowani do skutecznego zajmowania się problematyką przemocy specjaliści. Zadaniem Zespołu jest kompleksowe zajmowanie się rodzinami oraz monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, poinformowanie o tym odpowiednich służb. Zespół Interdyscyplinarny zajmuje się również zbieraniem i przekazywaniem informacji na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jak również gromadzeniem informacji na temat miejsc, osób i możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie tworzenia nowych miejsc pomocy dla osób krzywdzonych (bądź wspieranie już istniejących placówek). Zespoły Interdyscyplinarne powinny również inicjować działania zmierzające do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy- organizowanie szkoleń, konferencji itp.

6. Zadania poszczególnych instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie w powiecie kluczborskim.

6.1. Komenda Powiatowa Policji w Kluczborku

Do podstawowych zadań Policji należy m.in.:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE
KLUCZBORSKIM NA LATA 2013- 2018

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie - numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Wg aktualnych danych statystycznych zdecydowana większość interwencji domowych przeprowadzonych w 2009 i 2010r. spowodowana była przemocą w rodzinie. W 215 przypadkach na 222 w 2009r. sprawcami przemocy byli mężczyźni, analogicznie w 2010r. 117 na 125. Akty przemocy były następstwem spożycia alkoholu. Wśród pokrzywdzonych dużą grupę stanowią nieletni.

Rys.1. Ilość przeprowadzonych interwencji domowych wobec przemocy w rodzinie w powiecie kluczborskim.

Powiat Kluczborski	Liczba przeprowadzonych interwencji domowych		Liczba sprawców		Liczba pokrzywdzonych				
	Ogółem	W ramach NK	Ogółem	Pod wpływem alkoholu	Ogółem	K	M	Małoletni do 13 r.ż.	Małoletni od 13 do 18 r.ż.
2009r.	907	219	222	166	381	195	41	103	42
2010r.	664	154	154	125	253	140	31	57	25

Źródło: Dane statystyczne udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Kluczborku

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE
KLUCZBORSKIM NA LATA 2013- 2018

Rys. 2. Ilość sprawców przemocy znajdujących się pod wpływem alkoholu.

	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu			Przewiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	Kobiety	mężczyźni
2009r.	166	4	162	136	3	133
2010r.	125	8	117	96	4	92

Źródło: Dane statystyczne udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Kluczborku

Rys.3. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura „Niebieskich Kart”.

Z art. 207 k.k.	Rok	Wszczętych	Stwierdzonych	zakończonych
Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny	2009r.	51	24	45
	2010r.	59	30	52

Źródło: Dane statystyczne udostępnione przez Komendę Powiatową Policji w Kluczborku

6.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie kluczborskim.

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby (Niebieska karta - załącznik do wywiadu),
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy
- w uzasadnionych przypadkach:

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE
KLUCZBORSKIM NA LATA 2013- 2018

- udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
- udziela pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
- udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,
- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami.

Wsparcie udzielane klientom gminnych ośrodków pomocy społecznej w naszym powiecie z powodu nadużywania alkoholu czy przemocy w odniesieniu do ogółu świadczeniobiorców stanowi dość niewielki wskaźnik liczebny. W związku z tym można podejrzewać, że faktem jest stwierdzenie, iż przemoc w rodzinie nie wiąże się jedynie z ubóstwem czy patologią społeczną, lecz często pojawia się w tzw. „porządnych domach”, których członkowie rodziny nie korzystają ze świadczeń OPS.

Rys. 4. Powód przyznania pomocy beneficjentom ośrodków pomocy społecznej wg gmin latach 2009-2010

Powód przyznania pomocy	2009 rok liczba rodzin/ liczbę osób w rodzinach objętych pomocą				2010 rok liczba rodzin/ liczbę osób w rodzinach objętych pomocą			
	Gmina Byczyna	Gmina Kluczbork	Gmina Lasowice W.	Gmina Wołczyn	Gmina Byczyna	Gmina Kluczbork	Gmina Lasowice W.	Gmina Wołczyn
Ubóstwo	-	896/2107	65/225	233/689	167/512	729/1891	56/195	201/540
Sieroctwo	-	4/7	0	0	0	3/5	1/1	0
Bezdomność	-	18/20	1/1	10/17	7/12	24/29	1/1	13/14
Potrzeba ochrony macierzyństwa	-	72/387	11/66	84/445	89/422	67/350	7/43	84/437
W tym wielodzietność	-	49/335	-	62/362	42/251	43/271	-	63/362
Bezrobocie	-	436/1216	46/178	354/1160	221/753	476/1292	42/156	335/1057
Niepełnospr.	-	281/594	33/97	160/464	49/121	289/595	31/81	152/431
Choroba	-	272/543	38/104	126/307	63/193	309/587	39/91	91/203
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gosp. dom.	-	103/383	27/137	140/571	38/130	109/103	16/85	125/475
Przemoc w	-	8/24	0	3/7	1/2	11/49	0	0

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE
KLUCZBORSKIM NA LATA 2013- 2018

rodzinie								
Alkoholizm	-	76/119	4/9	104/231	9/17	17/35	2/2	91/194
Narkomania	-	2/5	-	1/2	0	3/5	-	2/3

Źródło: Dane statystyczne udostępnione przez gminne ośrodki pomocy społecznej w Byczynie, Kluczborku, Lasowicach Wielkich, Wołczynie.

6.3. Gminne Komisje ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w powiecie kluczborskim.

- przeprowadzają dokładne rozeznanie sytuacji (wywiad środowiskowy),
- wzywają osobę nadużywającą alkoholu na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach nadużywania alkoholu,
- informują członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy domowej,
- prowadzą dokumentację przypadku,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamiają organy ścigania,
- w razie konieczności powiadamiają policję i wnoszą o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami, np. wizyty dzielnicowe,
- w razie konieczności powiadamiają ośrodek pomocy społecznej i wnoszą o objęcie rodziny działaniami zgodne z kompetencjami,
- wnoszą do sądu rejonowego o zastosowanie, wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- współpracują z innymi instytucjami i organizacjami pomagającymi ofiarom przemocy domowej w środowisku lokalnym,

Nie jest prawdą, że aby doszło do przemocy w rodzinie, sprawca musi być pod wpływem alkoholu, jednak trzeba zaznaczyć, iż alkohol jest jednym z czynników wywołujących przemoc. Problem nałogu alkoholowego, jak każdy inny problem społeczny, nie kończy się jedynie na osobie uzależnionej, lecz skupia się także na najbliższym jej otoczeniu, a przede wszystkim na rodzinie. Nadużywanie alkoholu dezorganizuje funkcjonowanie głównej komórki społecznej, jaką jest rodzina, wprowadzając do niej szereg patologii, z których najczęściej spotykaną jest przemoc w rodzinie.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE
KLUCZBORSKIM NA LATA 2013- 2018

Rys. 5. Dane dotyczące osób zgłoszonych do GKPiRA

X	Kluczbork		Byczyna		Wołczyn		Lasowice W.	
	2009r.	2010r.	2009r.	2010r.	2009r.	2010r.	2009r	2010r.
Ilość przyjętych wniosków	47	44	15	8	34	23	16	14
Ilość osób skierowanych na terapię z leczenie uzależnienia	47	44	8	7	brak danych	brak danych	4	1
Ilość spraw skierowanie do Sądu	6	7	2	2	7	8	6	4

Źródło: Dane statystyczne udostępnione przez Gminne Komisje ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kluczborku, Byczynie, Wołczynie, Lasowicach Wielkich.

6.4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku od 2002r. zajmuje się pomocą osobom dotkniętym kryzysem. PCPR oferuje poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest ono świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów związanych z przemocą w rodzinie. PCPR w ramach poradnictwa specjalistycznego prowadzi interwencję kryzysową, psychologowie i radca prawny udzielają w tym zakresie pomocy osobom będącym w kryzysie. Interwencja kryzysowa jest to metoda systemowego, interdyscyplinarnego, wielowątkowego oddziaływania na osobę, która znalazła się w kryzysowej sytuacji. Interwencja kryzysowa polega na dostarczeniu wszechstronnego wsparcia i wielostronnej pomocy: psychologicznej, materialno- bytowej, prawnej, społecznej, informacyjnej i in. Celem interwencji kryzysowej jest spowodowanie odzyskania, przez osobę w kryzysie, zdolności jego samodzielnego pokonania trudności. Polega to na złagodzeniu objawów reakcji kryzysowej, przywróceniu równowagi psychicznej, zapobieżeniu przejścia ostrego kryzysu w stan chroniczny, przywróceniu umiejętności samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Świadczenie pomocy poradnictwa specjalistycznego odbywa się w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku.

Od 10 kwietnia 2002r. przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie działa Powiatowy Ośrodek Interwencji, w którym udziela się pomocy osobie w różnego rodzaju kryzysie (od normatywnego po ostry kryzys sytuacyjny). W ramach POIK osoba doznająca przemocy ze strony najbliższych może liczyć na schronienie (do 3 miesięcy) oraz pomoc specjalistyczną (psychologiczną i prawną). Osoby w kryzysie mogą zgłaszać się do Ośrodka przez całą dobę poprzez kontakt z Powiatowym Centrum Pomocy

Rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej oraz policją. Na przestrzeni 10 lat działalności (do 2011r. włącznie) w Ośrodku przebywało 178 osób (w 2009r.- 13 osób, w 2010r.- 11 osób, w 2011r.- 7 osób).

Rys. 6. Osoby objęte wsparciem przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym w ramach PCPR (psychologiczne, prawne)			Liczba osób umieszczonych w POIK		
2009r.	2010r.	2011r.	2009r.	2010r.	2011r.
288	261	341	13	11	7

Źródło: Dane statystyczne PCPR Kluczbork.

6.5. Szkoły i Placówki Oświatowe w powiecie kluczborskim

Przedstawiciele placówek oświatowych mają kompetencje, aby:

- rozpoznać sygnały świadczące o doznawaniu przez dziecko form krzywdzenia, zaniedbania,
- utrzymywać kontakt z rodziną dziecka,
- wystąpić do sądu o wgląd w sytuację rodziny,
- powiadomić policję lub prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- udzielić wsparcia,
- skierować do specjalistycznej placówki, poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- monitorować sytuację dziecka i rodziny, współpracując z innymi służbami i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny
- **uruchomić procedurę „Niebieskiej Karty” przewidzianej dla przedstawicieli oświaty w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie (nie wymaga to zgody osoby dotkniętej przemocą),**
- wchodzić w skład zespołu interdyscyplinarnego powołanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także tworzonych przez zespół grup roboczych.
- prowadzić działania profilaktyczne mające na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

7. Działania profilaktyczne w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy dzieciom w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz promocja prawidłowych metod wychowawczych.

Aby skutecznie przeciwdziałać zjawisku przemocy, poza realizacją podstawowych zadań wynikających z obowiązujących przepisów, niezbędne jest podejmowanie

działań profilaktycznych, które stanowią istotne uzupełnienie całego procesu przeciwdziałania przemocy. Jest niezwykle ważnym, by podejmować te działania we wszystkich obszarach i środowiskach, w których zjawisko to może zaistnieć. Chodzi między innymi o rozwijanie właściwych postaw i mechanizmów, już w najwcześniejszym okresie życia, które w okresie późniejszym pozwolą skutecznie bronić się przed przemocą, nie dopuszczać się jej, rozwiązywać konflikty bez użycia przemocy i w sposób właściwy na nią reagować.

Działania profilaktyczne powinny obejmować:

- diagnozę problemu
- psychoedukację rodziców i dzieci
- poradnictwo

Instytucje predysponowane do realizacji działań profilaktycznych to:

- Szkoły i Placówki Oświatowe w powiecie kluczborskim
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Kluczborku
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na rzecz dzieci i młodzieży
- Komenda Powiatowa Policji (KPP) w Kluczborku
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (PPP) w Kluczborku

W szkołach i placówkach oświatowych w powiecie kluczborskim realizowane są oraz będą następujące działania:

- Diagnozowanie środowiska uczniowskiego poprzez obserwację, sondaże oraz przeprowadzenie badań ankietowych (wspólnie z PPP oraz zespołami interdyscyplinarnymi, organizacjami pozarządowymi).
- Psychoedukacja rodziców podczas wywiadówek (wspólnie z PPP).
- Poradnictwo i rozmowy psychologiczno-pedagogiczne wspierające uczniów i rodziców (wspólnie z PPP).
- Wdrażanie programów o tematyce przeciwdziałania przemocy, (wspólnie z KPP):
typu programy to
  - o „Stop przemocy domowej- Stop przemocy stadionowej”(obecnie prowadzone)
  - o „Stop przemocy”, (obecnie prowadzone)
  - o „Szkoła bez przemocy” pod patronatem Prezydenta RP.(obecnie prowadzone)
- Organizowanie spotkań:
  - o z przedstawicielami instytucji (KPP, OPS, Sąd Rejonowy, PCPR) dotyczących aspektów prawnych oraz postaw obywatelskich wobec zachowań agresywnych i stosowania przemocy,
  - o ze specjalistami ds. uzależnień.

- Publikowanie poradników na stronach internetowych szkół.
- Rozpowszechnianie ulotek nt. przeciwdziałania przemocy (wspólnie z Zespołami Interdyscyplinarnymi).
- Indywidualna terapia psychologiczna dla dzieci i młodzieży oraz pomoc w sytuacjach kryzysowych (wspólnie z PPP):
  - o dla ofiar przemocy, nadużyć, psychomanipulacji,
  - o ze skłonnościami samobójczymi,
  - o z zachowaniami agresywnymi,
  - o dla zagrożonych uzależnieniami,
  - o z zaburzeniami zachowania w szkole i w domu,
  - o z zachowaniami nieprzystosowawczymi i agresywnymi.
- Zajęcia wzmacniające umiejętności społeczne, poczucie własnej wartości i samooceny, zwiększające motywację do zmian w zakresie funkcjonowania psychologicznego, rodzinnego i społecznego.
- Zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi.
- Zajęcia profilaktyczno-terapeutyczne z zakresu zapobiegania uzależnieniom i uczące pozytywnych relacji w grupie (np. cykliczna akcja „Stop Narkotykom” – wspólnie z KPP, Urzędem Miejskim w Kluczborku i Starostwem Powiatowym).
- Prowadzenie zajęć profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży m.in. z zakresu: radzenia sobie z trudnymi emocjami, uczące asertywności, tolerancji, poczucia własnej wartości, odpowiedzialności, komunikowania się z innymi, odnoszące się do seksualności i sfery życia rodzinnego typu.:
  - o zajęcia socjoterapeutyczne np. dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
  - o warsztaty w zakresie: komunikacji interpersonalnej, rozwiązywania konfliktów, niwelowania agresji, problemów okresu dojrzewania.
- Prowadzenie spotkań informacyjno-szkoleniowych i warsztatów dla nauczycieli i rodziców w formie grup wsparcia (wspólnie z PPP, PODN, KPP, PCPR, organizacjami pozarządowymi) typu:
  - o „Szkola dla rodziców i wychowawców”, (obecnie prowadzone)
  - o „Przemoc w sieci- jak uchronić przed nią dzieci”, (obecnie prowadzone)
  - o „Źródła, przyczyny i możliwe skutki agresywnych zachowań wśród młodzieży”, (obecnie prowadzone)
- Porady oraz indywidualne wsparcie dla rodziców wychowujących dziecko z problemami m.in. ofiary przemocy i uzależnionych od substancji psychotropowych (wspólnie z PCPR, organizacjami pozarządowymi, KPP, PPP).

8. Cele, priorytety i zadania programu.

Celem strategicznym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ma on za zadanie również ograniczyć wymiar kwestii i następstw przemocy domowej. Ważne jest również podejmowanie całościowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukację osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

Do celów szczegółowych należy zaliczyć:

- Szkolenie służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- Zorganizowane działanie w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą poprzez wsparcie i terapię (indywidualną jak również przez grupę wsparcia dla ofiar przemocy) m.in. w wydziale Interwencji Kryzysowej PCPR w Kluczborku i udostępnianie wiadomości o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
- Oddziaływanie na sprawców przemocy poprzez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy.
- Podnoszenie świadomości i subtelności społecznej wobec przemocy w rodzinie poprzez sympozja i szkolenia na ten temat, działania propagujące pozytywne postawy w stosunkach międzyludzkich.
- Propagowanie prawidłowych metod wychowawczych, postaw rodzicielskich, sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie, nawiązywania pozytywnych relacji między członkami rodziny.
- Współpracę instytucji publicznych oraz organów pozarządowych wobec skonsolidowanego działania na rzecz przeciwdziałania oraz niwelowania skutków przemocy.

Obszary działań

- **Profilaktyka**- promowanie wartości rodzinnych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych;
- **Edukacja**- przekazywanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, jego skutków, informowanie o możliwych formach wsparcia;
- **Interwencja**- zaprzestanie przemocy, ochrona ofiar, odseparowanie i oddziaływanie na sprawców;
- **Wspieranie**- zapobieganie wrażeniu samotności i bezsilności u ofiar przemocy, uświadomienie praw i możliwości rozwiązywania problemu poprzez pomoc psychologiczną, prawną i socjalną.

Odbiorcy programu

- Ofiary przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby niepełnosprawne, osoby starsze).
- Sprawcy przemocy w rodzinie.
- Świadkowie przemocy.
- Przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

Realizatorzy programu

Działania odnoszące się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodziny i jej członków. Przydatna jest chęć kooperacji między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze.

W pracy zespołowej konieczne jest podporządkowanie się zasadom:

- *interdyscyplinarności*- wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie muszą być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji-priorytetowa jest współpraca zespołowa.
- *kompleksowości*- przemoc jako zjawisko złożone i wieloaspektowe.

Realizatorami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Działań Profilaktycznych w Powiecie Kluczborskim są:

- Starostwo Powiatowe w Kluczborku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kluczborku,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu kluczborskiego
- Policja,
- Sąd,
- Prokuratura,
- Placówki oświatowe,
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny,
- Zakłady Opieki Zdrowotnej,
- Poradnie alkoholowe.

Oczekiwane efekty:

1. Zmiana poglądów społecznych wobec przemocy w rodzinie.
2. Odpowiednie dokszałcenie osób wpierających ofiary i pomagających sprawcom przemocy w rodzinie.
3. Mniejsza ilość przypadków przemocy w rodzinie.

4. Udoskonalenie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Niwelowanie skutków przemocy w rodzinie.

9. Monitorowanie

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie monitorowany poprzez składanie Radzie Powiatu Kluczborskiego, sprawozdania z realizowanych działań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, po zakończeniu roku budżetowego.

10. Zakończenie

"(...) Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, (...) władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, (...) w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie (...)”- preambuła ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać i bić innych. Przemoc w rodzinie jest czynem karalnym przez prawo. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym właściwe organy, które są zobowiązane do ochrony ofiar i udzielenia wszechstronnego wsparcia.

Zgodnie z tym, co zostało wcześniej powiedziane, niezbędne jest przyjęcie szerokorozumianego i konsekwentnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i działań profilaktycznych. Jego wykonanie powinno pozytywnie wpłynąć na polepszenie się poczucia bezpieczeństwa bytu codziennego rodziny.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i działań profilaktycznych, będzie przydatny jedynie pod warunkiem, że realizacja niniejszego planu będzie stanowiła koincydencyjny i priorytetowy plan działania wszystkich instytucji i organizacji zobligowanych do podejmowania działań prewencyjnych i zwalczających przemoc w rodzinie. Oczekuje się, iż przyczyni się on do udoskonalenia systemu przeciwdziałania przemocy, zmniejszenia zjawiska przemocy i współistniejących z nim innych zjawisk patogennych oraz polepszania kondycji rodzin.

Opracowała: Natalia Żurek-Kulig